

Position Paper Kinderopvang-Onderwijs-Welzijn

Aan het kabinet en de Tweede Kamer,

Het kabinet wil bevorderen dat onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzalen en voor- en vroegschoolse educatie op elkaar zijn afgestemd¹. Een belangrijke ambitie voor onze kinderen, onze samenleving en onze economie. Om deze ambitie te concretiseren zet het kabinet belangrijke stappen, maar laat tevens nog enkele keuzes open. Als brancheorganisaties willen wij doorpakken met het ontwikkelen van integrale arrangementen. Wij doen daarom in deze position paper voorstellen voor een gezamenlijke inspanning.

We willen over deze visie graag met u in gesprek.

Het maatschappelijk rendement van sluitende arrangementen voor kinderen.

Het sociaal kapitaal, het cultureel kapitaal, 'the work force' voor de 21e eeuw zit nu op de kinderopvang, de peuterspeelzaal, op school en op de buitenschoolse opvang. Of thuis.

Wie Nederland een 21e eeuw toewenst waar welzijn en welbevinden, democratisch burgerschap en economische voorspoed de wezenskenmerken zijn, zal *nu* in de kinderen moeten investeren. Gebundelde arrangementen van kinderopvang, onderwijs, welzijn en andere voorzieningen voor kinderen zijn vanuit dat perspectief de toekomst en hebben een aantoonbaar positief effect.

Want niet ieder kind krijgt van huis uit positieve ontwikkelingsimpulsen. Kinderopvang, onderwijs en welzijn kunnen met gezamenlijke preventieve en integrale aanpakken gericht op kind en omgeving ontwikkelingsachterstanden voorkomen:

- het kind heeft er recht op;
- de samenleving vraagt het;
- de wetenschap bevestigt het.

De **samenleving** vraagt het: mondialisering, informatisering en demografische ontwikkelingen betekenen dat de burgers van de toekomst meer dan ooit over culturele en sociale grenzen heen moeten kunnen samenwerken, -leven en spelen. In de woorden van de OESO en Europese Unie: '21st Century Skills'. De jongste generaties zullen moeten blijven leren, want technologie en wetenschap bieden steeds nieuwe kansen en opgaven. De samenleving heeft al het talent van die nieuwe generaties nodig op de arbeidsmarkt, want zij zullen met minder mensen het nationaal inkomen voor meer mensen moeten verdienen.

Minstens zo belangrijk: goede buitenschoolse voorzieningen, met ruime openingstijden, verschaffen meer mogelijkheden voor ouders om te werk en opvoeding te combineren. Dat betekent lastenverlichting voor werknemers en een hogere arbeidsparticipatie en -productiviteit.

De **wetenschap** bevestigt het. Veel ouders, onderwijzers en pedagogisch medewerkers wisten het al, maar de neurobiologie bevestigt onomstotelijk dat de ontwikkeling van het potentieel dat ieder mens bij geboorte heeft vraagt om een rijke, stimulerende omgeving. Het brein ontwikkelt zich in de jonge jaren ongekend, afhankelijk van de interactie met de directe omgeving, en met name de opvoeders. Een goede pedagogische begeleiding in de periode van 0-6 jaar legt de basis voor schoolsucces en maatschappelijke carrière.²

¹ Regeerakkoord kabinet-Rutte-Asscher.

² Zie bijvoorbeeld de UNICEF-studie van Bennett (2010). *Caring and Learning Together*. A cross-national study of integration of early childhood care and education within education. Ook de OECD onderstreept het positieve effect van een rijke, samenhangende leeromgeving voor jongere kinderen, verder onderbouwd in drie opeenvolgende studies: "Starting Strong: Early Childhood Education and

Economische studies³ wijzen uit dat de 'return on investment' hoog is: iedere euro die je in de zo vroeg mogelijke ontwikkeling van kinderen steekt, bespaart de samenleving in de toekomst het viervoudige hiervan.

En heeft niet **ieder kind** er recht op alle kansen te krijgen? Opgroeien doe je maar één keer, de kans om het in één keer goed te doen, mag je geen mens ontzeggen, en mogen we als samenleving niet door onze vingers laten glippen.

Een ambitieus veld en het belang van een stimulerend Rijksbeleid

Goede allianties en arrangementen tussen alle opvoeders sorteren dus effect. Onze branches werken daar op lokaal niveau aan. We bouwen aan sluitende arrangementen van kinderopvang, onderwijs, welzijn en andere disciplines, waarin elke partij zijn unieke bijdrage levert en door goede samenwerking het optimale resultaat voor het kind bereikt. Dit gebeurt via sluitende dagarrangementen, een gedeelde pedagogische visie, een doorlopende leer- en ontwikkelingslijn en goede samenwerking tussen professionals uit verschillende disciplines. Dit krijgt handen en voeten in bijvoorbeeld integrale kindcentra en brede scholen.

In 2010 kwam een brede coalitie van werkgevers, werknemers, de onderwijssector, de welzijnssector, de kinderopvangsector en de VNG tot krachtige aanbevelingen om deze ontwikkeling te stimuleren⁴. Sindsdien zijn in het veld veel initiatieven ontplooid, ondanks de bezuinigingen op de kinderopvang. En in 2013 zijn de ambities van betrokken sectoren en de kansen nog even groot.

Van Rijkszijde hebben we een tijdje te weinig gehoord. Er is in de loop der tijd een lappendeken ontstaan aan voorzieningen en regelingen voor kinderen tussen 2 en 4 jaar, waardoor de kwaliteit en de effectiviteit van pedagogisch handelen ondoorzichtig is geworden. Wij stellen echter vast dat het nieuwe regeerakkoord ambitie ademt.

Wij roepen u dan ook op door te pakken en deze ambitie samen met de sector om te zetten in een stimulerend beleidskader voor de komende jaren. Om de ontwikkeling van sluitende arrangementen tussen kinderopvang, onderwijs en welzijn te stimuleren, moeten wet- en regelgeving, financiering en de bestuurlijke rolverdeling dusdanig worden ingericht dat lokale initiatieven mogelijk worden gemaakt en worden gekatalyseerd.

Hoe kunnen we doorpakken?

Wij onderschrijven in dit verband de volgende keuzes van het kabinet:

- budgettaire ontschotting door ook de middelen voor het peuterspeelzaalwerk onder de Wet Kinderopvang te brengen;
- de continuering van het Rijksbeleid voor een sterkere positie van ouders, screening van personeel en de investeringen in voor- en vroegschoolse educatie;
- een gemeentelijke zorgtaak op gebied van zorg voor de jeugd en gemeentelijke inzet op integrale kindcentra.

Wij blijven grote moeite houden met de bezuinigingen op de preventieve basisvoorzieningen voor kinderen, en in dat perspectief is de korting op kinderopvangtoeslag in 2013 een doorn in het oog. Tevens zijn wij kritisch ten aanzien van de beoogde verbeterde aansluiting tussen gebruikte en betaalde uren. Dit mag geen uurtje-factuurtje-aanpak worden. Dat zou ten koste gaan van kwaliteit en de inzet van personeel. Gemeentelijke bezuinigingen op peuterspeelzalen leiden nu al tot onnodig verlies van peuterplaatsen, goed opgeleid personeel en betrokken ouders.

Wij denken daarnaast dat extra stappen nodig zijn. Dat zijn wat ons betreft de volgende:

- I. **Realiseren van een preventieve basisvoorziening.** Om de ontwikkelingskansen van alle kinderen vanaf twee jaar te vergroten hebben alle

Care” (2001), “Starting Strong II: Early Childhood Education and Care” (2006) en “Starting Strong III: A Quality Toolbox for Early Childhood Education and Care” (2012).

³ OESO, SEO-onderzoek “De Waarde van Kinderopvang”

⁴ Eindrapport Taskforce Kinderopvang Onderwijs, maart 2010. Kinderopvang/Onderwijs “Dutch Design”

kinderen het recht om deel te nemen aan goede pedagogische voorzieningen in de vorm van psz, ko, voorscholen of een variatie daar op..

- II. **Extra aandacht voor kinderen met achterstand.** Kinderen met een achterstand en kwetsbare kinderen krijgen extra aandacht om hen ook te kunnen laten deelnemen aan deze voorzieningen en met een zelfde goede startpositie aan de basisschool te kunnen laten deelnemen. Vroegtijdige signalering, en preventieve actie bij stagnatie van ontwikkeling is cruciaal. Daarbij moeten we extra aandacht schenken aan kwetsbare kinderen via VVE.
- III. **Samenwerken met gemeente en partners.** Partijen werken samen met de gemeente die als regievoerder van VVE en de taken rondom welzijn, passend onderwijs en de wet jeugd straks meer verantwoordelijkheid krijgt om deze kinderen te bereiken en hen en hun ouders stimuleren.
- IV. **Harmonisatie van financiering.** Financiële harmonisatie is een belangrijke voorwaarde voor een effectieve aanpak.

Gespreksagenda

We gaan over deze voorstellen graag in gesprek met u en specifiek met de minister van SZW en de staatssecretaris van OCW. We hopen zo te komen tot een gedeelde visie, op basis van de gedeelde ambities van het kabinet en onze branches. Nu is het moment om door te pakken, onze kinderen hebben er recht op en de samenleving, economie en de arbeidsmarkt zullen ervan profiteren.

Dit gesprek kan gevoerd worden aan de hand van de volgende concrete voorstellen om bovenstaande ambities te realiseren:

- I. **Realiseren van een preventieve basisvoorziening.** We willen graag een basisvoorziening realiseren voor elk kind, met keuze vrijheid voor de ouders en ruimte lokaal maatwerk. Uitgangspunten zijn gebaseerd op kwaliteit, terugdringing van bureaucratie en de mogelijkheid voor samenwerking. Wat is daar voor nodig?
 1. Ontwikkel samen met ons een gedeelde, kabinetsbrede visie op de ontwikkeling van sluitende arrangementen van onderwijs, kinderopvang, welzijn en andere voorzieningen voor kinderen. .
 2. Creëer meer ruimte voor lokale invulling. Hef schotten op tussen stelsels, ook in termen van regelgeving, toezichtkaders en inspecties. Zorg voor meer ruimte voor organisaties uit verschillende disciplines om bijvoorbeeld middelen gezamenlijk in te zetten. Ontwikkel een landelijk programma voor het wegnemen van wettelijke en andere belemmeringen voor integrale kindvoorzieningen.
 3. Creëer ruimte voor flexibilisering van school- en vakantietijden.
 4. Geef ieder kind vanaf 2 tot 12 jaar het recht op 2 à 3 dagdelen kinderopvang. Dit stimuleert de opbouw van een doorgaande ontwikkel- en leerlijn voor kinderen. Onderdeel hiervan kan een maximaal aanbod voor talentontwikkeling en het voorkomen van (taal)achterstanden zijn.
 5. Investeer in innovatie. Stimuleer, ondersteun en verspreid lokale initiatieven en experimenten. Via onderzoek, kennisdeling en netwerkvorming.
 6. Zorg voor samenhangend beleid en interdepartementale coördinatie van inspanningen.
- II. **Extra aandacht voor kinderen met achterstand.** Hoe kunnen we gezamenlijk ervoor zorgen dat kinderen met een achterstand, ongeacht in welke gemeente hij/zij woont een goede startkwalificatie kan halen, in zijn ontwikkeling wordt gestimuleerd, goede zorg ontvangt en veilig kan opgroeien? Hoe bereiken we deze kinderen en welke kwaliteitseisen vraagt deze aanpak? Welke rol heeft de gemeente hierin?

7. Maak mogelijk dat basisvoorzieningen een belangrijke rol spelen in de zorg en ondersteuning aan kwetsbare jeugdigen. Betrek ook ouders daarbij. Dit vraagt om ruimte voor lokale afspraken en oplossingen. Maak gemeenten verantwoordelijk voor een inhoudelijke agenda van jeugdvoorzieningen (het wat), maar laat uitvoerders daar vervolgens zelf invulling aan geven (het hoe). Samen met professionals uit kinderopvang, welzijn en onderwijs kan de gemeente haar zorgplannen dan integraal en effectief inzetten.
8. Bevorder de doorontwikkeling van professionaliteit, kwaliteit en integraliteit in voorschoolse voorzieningen. Ook buiten de grote steden. Wij nemen verschillen waar in bijvoorbeeld taalniveau en de inzet van beroepskrachten op HBO-niveau: alle kinderen verdienen gelijke kansen.
9. Versterk de opleidingen voor aanstaand en huidig pedagogisch personeel. Wij stellen voor combinatiefuncties te stimuleren in kinderopvang, peuterspeelzalen, onderwijs, sport en cultuur waardoor kennis wordt gedeeld en carrièremogelijkheden van werknemers worden versterkt. Overleg met de sociale partners hierover op gebied van arbeidsvoorwaarden.
10. Continueer en versterk bestaande initiatieven zoals de convenanten met de G37-gemeenten. Verbreed de doelgroep, vergroot het aantal betrokken gemeenten en betrek waar nodig meer sectoren om op deze manier een landelijk bereik te krijgen met gelijke kansen voor alle kinderen.

III. Samenwerken met gemeente en partners. Hoe kunnen we de samenwerking tussen de partijen, als kinderopvang, welzijn, onderwijs, en andere partijen verbeteren?

12. Creëer meer ruimte voor lokale invulling. Hef schotten op tussen stelsels, ook in termen van regelgeving, toezichtkaders en inspecties. Grotere ruimte voor organisaties uit verschillende disciplines om bijvoorbeeld middelen gezamenlijk in te zetten. Ontwikkel een landelijk programma voor het wegnemen van wettelijke en andere belemmeringen voor integrale kindvoorzieningen.
13. Investeer in innovatie. Stimuleer, ondersteun en verspreid lokale succesvolle initiatieven en experimenten.
14. Stimuleer samenhang tussen kinderopvang en voorzieningen voor jeugd en gezin onder regie van gemeenten en onderwijs, zoals de Zorg voor Jeugd, Passend Onderwijs en voorzieningen in zorg en ondersteuning. Vroegtijdige lichtere hulp werkt preventief en kan duurdere jeugd- en andere zorg voorkomen. Veranker een opdracht tot samenwerking in wetgeving voor alle betreffende domeinen (Wmo, Wet Jeugd, Wet KO, WPO, WPG) en toezicht en handhaving. Concreet kan dit gebeuren door wederzijds overleg te verplichten, zoals bijvoorbeeld in de LEA is gedaan voor de samenwerking tussen onderwijs en gemeenten. Leg in wetgeving een minimumstandaard vanuit het Rijk vast, met mogelijkheid voor invulling door lokale partijen.
15. Zorg voor samenhangend beleid en interdepartementale coördinatie van inspanningen.

IV. Harmonisatie van financiering. Wij willen graag dat financiële harmonisatie ertoe leidt dat: elk kind gebruik kan maken van een voorziening, ouders keuzevrijheid houden, de voorziening laagdrempelig is, dat er zo min mogelijk administratieve lasten zijn voor ouders en aanbieders. Hoe kunnen we dit samen met de partijen realiseren, zonder dat er gaten vallen in de financiering ervan?

16. Harmoniseer geldstromen zodat partijen op lokaal niveau worden gefaciliteerd en gestimuleerd bij het aanbrengen van verbindingen. De financiering is in de loop der tijd zeer divers geworden. Naast de

budgettaire ontschotting door de middelen voor het peuterspeelzaalwerk onder de Wet Kinderopvang te brengen, zijn ontschotting van (fiscale) kindregelingen en de VVE-middelen van belang.

17. Realiseer een goede overgang van de financiering van peuterspeelzaalwerk naar een nieuwe financiële regeling die van toepassing is voor elke kind. Het peuterspeelzaalwerk mag, in aanloop naar de nieuwe situatie, geen ondergeschoven kindje worden. Waak voor dit risico. Ondersteun daarnaast gemeenten en organisaties bij de overgang.
18. Tast de financiële basis van kindvoorzieningen, zoals de kinderopvang niet verder aan. Iedere bezuinigde euro kost de samenleving op langere termijn 4 euro⁵.

⁵ SEO-onderzoek “De Waarde van Kinderopvang.”